

## ЖИВА ВОДА ЗА СТАТУЯТА –

**Променяме ли се и как? – размисли, посветени на всички, които ще кажат  
„Това не се отнася до мен”**

Отново в Икономическия техникум – Русе, след година-две. Слънчевите лъчи ще пробият затворените прозорци на учителската стая и ще запалят косите ни. Горещо е. Учителският съвет заседава. Успех... Поведение... Наказания... Присъстват и ученици – представители на различните курсове. Уморените колеги довършват писмената си работа и вяло участват в разглежданите въпроси. Аз скучая. Не съм курсов ръководител /как бих могла да бъда след всичко станало?!/ и съветът пряко не ме засяга. По инерция вдигам ръка, свалям я, пак я вдигам... Учениците също са уморени. Формално изказват мнение и все са съгласни с курсовия си ръководител.

От III Г – слушам вече внимателно – ученичка ще повтаря класа. Записала условно, по математика... Първия скор – 3... втория срок – 2... Остава! Ваня – усмихнато, емоционално, интелигентно момиче. Отделям я от останалите. Пише стихове. Ако не беше се разболяла, ако последните дни не беше в болница, ако беше правила класно с всички, ако бяха я изпитали на дъската, а не на листче, ако... може би щеше да се дипломира! Край ушите ми преминава реплика за анулиране на зрелостния изпит по математика на трима ученика, заподозрени в преписване. По съмнение, по подозрение, по догадки изпитът се анулира. Само че по подозрение, самопризнания и догадки съдеше школата на Вишински, а международното и римското право излизат от презумпцията, че човек се радва невинен и може да бъде осъден, само ако съдът докаже неговата вина. И се питам: защо така се получава в Икономическия техникум, че влезлите ученици с конкурсен изпит по математика, на другата година масово получават двойки, а след две години почти цели курсове се явяват на матура. Нищо ли не са научили за три години?! Затворен кръг. Отговор няма. В същото време влезлите с конкурсен изпит в други училища стигат до Международни олимпиади, Балканиади и т.н. Успешно представят себе си, учителя си, училището, града, страната...

Репликата на колежката до мен ме стряска. „Я го виж, това дошло с шалвари! /Наистина красиви черни панталони от копринен плат обгръщат стройната фигура на девойката. Всичко в нея е толкова красиво, че неволно задържам погледа си/. А виждала ли си ги по улицата? В центъра? Какви коси, какви дрехи?... Белене, Белене трябва за тях! На времето зозите и суингите там ги пращаха. Там им е мястото на тези...?”

Не слушам по-нататък. Като камшик ме удари името Белене. Белене – произнесено на един учителски съвет, по повод елегантното облекло на красивото младо момиче. Замръзвам и я поглеждам. Редови учител. От онези, които никога не са били учители – в душата си, в психиката си, в мислите си! От онези, които никога не са дръзвали в поредния конфликт с ученика да усетят, че този път те са сгрешили. Задържам погледа си на нея. Учител пред пенсия. Скромни. Послушни. Сив. Не носещ вина за нищо. Редови учител. Невзрачен – по поведение, мисли, настроение, облекло, позиция – от рождението си до дните пред пенсия. Седи на съвет и тъгува за... Белене. Господи, толкова ли е наивен или пък фанатик редовият учител, че не знае кой умираше в Белене и за какво?

Редовият учител... Променил ли се е? Може ли и иска ли да се промени? Не го ли съдя много строго? Кой е виновен, че не всичко хубаво, мъдро, човешко, значимо, благородно и гордо, завещано ни от възрожденския учител, не можахме да опазим, да съхраним, да продължим. Кой е виновен, че самите ние не винаги бяхме патриоти и граждани. Кой е виновен, че колежката до мен плаче за Белене... Кой е виновен, че на приеман изпит по литература, четвърнокласник в свободното си съчинение превръща учителката си в статуя, за която никой ученик от училището не иска да тръгне да търси жива вода...

Не мога да мисля спокойно за бъдещето на поколенията, които редовият учител – сивият, невзрачен и жесток – все още иска да вмести в своя калъп. Не мога да мисля спокойно за бъдещето на България, формирано с мислите, позицията и идеологията на редовия учител. На онзи, който все се оглежда, чака, търси насоки, указания, шаблони..., страхуващ се да разчупва старото, да отрича, воюва, мисли и твори... на редовия учител, окопал се здраво в образователната система под покровителствения поглед на определен кръг директори, инспектори, началници, министри...

А ние, естествено, се променяме.

Но как?

**Надежда ЦАНЕВА,**  
**в-к „Утро”, 15 септември 1992 г.,**  
**в-к „Аз Буки”, 1992 г.**